

RAHAPESU ANDMEBÜROO

Katrin Talihärm
Eesti Pangaliit
taliwarm@pangaliit.ee

Teie 09.05.2023 nr 22

Meie 06.06.2023 nr 1.2-2/8-2

Vastus selgitustaotlusele

Edastame märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse § 2 lõike 2 punkti 2 ja § 5 alusel vastuse Teie poolt 09.05.2023 esitatud selgitustaotlusele. Selgitustaotluses olete esitanud küsimused seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) §-ga 44.

Selgitustaotluses olete esmalt küsinud RahaPTS § 44 lõikes 1 sätestatud vara ülekandmise piirangu kohta. Sätte grammatilisel tõlgendamisel on RahaPTS § 44 lg 1 teise lause kohaselt võimalik kanda vara ka makseasutuse kontole või väljaspool lõikes 1 nimetatud geograafilises piirkonnas asuvale kontole. Lausest „*erandjuhul võib vara kanda muule kui kliendi kontole*“ ei tulene otseselt, et nimetatud erandjuhul on vara edasikandmine piiratud krediitiasutuse kontoga, küll aga viitab sellele sätte teleoloogiline tõlgendamine. Nimetatud sätte eesmärk on ohud vältida olukorda, kus hooldusmeetmete kohaldamata jätmisel kantakse vara ükskõik kuhu ning et ärisuhte lõppemisel ei kasutataks kohustatud isikut ära vara ülekandmiseks kuhugi, kus ei rakendata piisavalt hooldusmeetmeid rahapesu tõkestamiseks (RahaPTS seletuskiri, kättesaadav veebis <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eehnoud/eehnou/fb03e20e-caf7-463d-9b60-ddf6021742b2/Rahapesu%20ja%20terrorismi%20rahastamise%20%C3%B5kestamise%20seadus>). Kuna e-raha ja makseasutustele kehtivad leebemad nõuded võrreldes krediitiasutustega, siis oleks sätte eesmärgiga vastuolus lubada RahaPTS § 44 lg 1 alusel kanda vara, mille suhtes ei ole olnud võimalik rakendada hooldusmeetmeid, rahapesu seisukohast riskantsemasse valdkonda. Nimetatud seisukohta jagab ka Õiguskantsler oma 10.04.2023 kirjas (veebis kättesaadav https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/Vara%20edasikandmise%20pii rangud%20rahapesu%20ja%20terrorismi%20rahastamise%20%C3%B5kestamise%20seaduses.pdf). Sama seisukoht kehtib ka geograafilise piirkonna klausli kohta – Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või direktiivi (EL) 2015/849 nõuetega kehtivad võrdväärsed nõuded tagavad, et rahapesu vaatest oleksid riskid võimalikult suures ulatuses maandatud.

Teiseks olete esitanud küsimuse, kas juhul, kui krediitiasutuses hoitav vara ei ole kontoraha (näiteks seifis/hoiulaekas hoitav muu vara või sularaha), kas sellist vara võib kliendisuhte erakorralisel lõpetamisel anda üle füüsiliselt. Grammatiliselt tõlgendades võiks sularahana väljastamine langeda tõepoolest RahaPTS § 22 lg 1 teise lause erandjuhu alla. Samas tähendab sularahana väljastamine (ning seda just suuremate, märkimisväärsimate summade puhul), et vara on võimalik jagada väiksemateks summadeks ning suure tõenäosusega võib see vara Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB) vaateväljast kaduda. Sularahana väljastamine on seetõttu rahapesu

vaatest ka riskantsem kui krediidasutuse kontole kandmine. Praktikas on olnud juhtum, kus kohustatud isik on andnud RAB-le teada, et kontojääki soovitakse saada sularahas ja nimetatud tehingut pole RAB piiranud, kuid antud juhul pole olnud sularahas saadud summad kuigi suured, jäädes paarisaja kuni mõne tuhande euron.

Vara edasi kandmise teavituse tegemisega seondult ei ole RAB-il eraldi midagi enamat välja tuua, kuna antud teema on ammendavalt reguleeritud nii RahaPTS-is kui ka RAB-i poolt koostatud juhendis (veebis kättesaadav <https://fiu.ee/oigusaktid-ja-juhendid/juhendid#rahapesu-ja-terroris>).

Seoses RahaPTS § 44 lõike 2 tõlgendamise ja äriregistri seaduse muudatusega vastab RAB järgmist. Esmalt toome välja, et RahaPTS § 44 lg 2 kohaldub vaid rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse puhul või hoolsusmeetmete rakendamise võimatuse korral. RahaPTS 5. jao pealkirja kohaselt reguleerib nimetatud jagu hoolsusmeetmete kohaldamata jätmise tagajärgi, st kui stardikontot avaval krediidasutusel ei ole võimalik RahaPTS § 27 lg 2 kohaseid hoolsusmeetmeid lõpuni rakendada. Sellele viitab ka RahaPTS § 44 lg 1 esimene lause (*kohustatud isik võib käesolevas jaos sätestatu rakendamisel*; ning nimetatud jaos sätestatu reguleerib olukordi, kui kohustatud isikul pole võimalik täita RahaPTS alusel nõutavaid hoolsusmeetmeid või tal tekib kahtlus, et tegemist on rahapesu või terrorismi rahastamisega). Sellisel juhul kohaldub RahaPTS § 44 lg-s 1 sätestatu, mille kohaselt võib kliendi vara (st asutamisel oleva äriühingu sissemakstud kapitali) kanda üksnes kontole, mis vastab nimetatud sättes olevatele tingimustele, muudel juhtudel on tarvis teavitada RAB-i. Samuti tekib kohustustatud isikul rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtluse korral RahaPTS § 49 alusel teatamiskohustus. Kui äriühingut ei kanta äriregistrisse, siis sätestab varaga toimumise edasised juhised ÄS § 520 lg 5.

Soovime täiendavalt välja tuua, et Rahapesu Andmebüroo käesolev vastus on RahaPTS tõlgendus, mis on koostatud konkreetselt Teie poolt selgitustaotluses esitatud andmete ning selgituste põhjal. Rahapesu Andmebüroo seisukoht võib muutuda vastavalt tegevuse praktikas avaldumise ja esitatud faktiliste asjaolude esinemise korral või muul põhjusel, mida Rahapesu Andmebüroo ei saanud selgitustaotlusele vastamisel arvesse võtta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Plaado

asejuht

Rahapesu Andmebüroo juhi ülesannetes